

З геоекономічних причин членство в Європейському Союзі залишається домінантним напрямом для подальшого розвитку України. Водночас, реалізуючи євроінтеграційні прагнення, офіційному Києву потрібно враховувати геополітичні інтереси Російської Федерації на пострадянському просторі й обережне ставлення Євросоюзу до перспектив подальшого розширення. У середньостроковій перспективі, окрім зближення правових систем і зміцнення демократії, основними сферами співпраці у форматі «Україна-ЄС» будуть енергетика, транспортна й гуманітарна сфери, а також міжнародна безпека.

Для успішної конкуренції з двома іншими світовими центрами економічного й технологічного розвитку (азіатсько-тихоокеанським і північноамериканським) Європейський Союз постійно потребуватиме припливу трудових, інтелектуальних, транспортно-комунікаційних ресурсів, освоєння нових ринків і розв'язання спірних питань на власних кордонах. Після економічної адаптації нових членів ЄС, яка постане із завершенням світової фінансової кризи, Євросоюз знову відчуватиме потребу в розширенні «простору доступу» і припливі зазначених ресурсів. Тоді й актуалізується питання членства України в Євросоюзі, адже це вигідно не тільки нам, а й усім країнам євросони. Проте навіть за найсприятливішого збігу обставин вступ України до ЄС малоімовірний без істотної модернізації вітчизняної економіки відповідно до європейських стандартів.

8

Джерела

1. Державний комітет статистики. – <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Україна в 2007 році: щорічні оцінки суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку: Монографія / За заг. ред. Ю. Г. Рубана – К.: НІСД, 2007. – 538 с.; Україна в 2008 році: щорічні оцінки суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку: Монографія / За ред. Ю. Г. Рубана. – К.: НІСД, 2008. – 744 с.
3. Саакадзе Л. Геоекономічна стратегія України: сучасний виклик і майбутні орієнтири. – <http://www.niss.gov.ua/Table/tbl6/21.htm>
4. Прямі іноземні інвестиції в Україну за даними Держкомстату України. – http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2010/zd/ivu/ivu_u/ivu0110.html
5. Аулин А. Освоение морского шельфа Украины: проблемы и перспективы // Україна: події, факти, коментарі. – № 7. – 2008. – С. 48–51.
6. Дергачев В. Геоэкономика Украины. – <http://dergachev.ru/book-15/index.html>
7. Коваленко В. Регіональна геоэкономика. – http://dialogs.org.ua/project_ua_full.php?m_id=7234
8. EU-25 Watch No. 1,2,3. – Institut für Europäische Politik. – http://www.iep-berlin.de/publik/EU25-Watch/EU-25_Watch-No2.pdf

Новий політичний курс Віктора Януковича та російські стратегічні інтереси

Андрій БУЛЬВІНСЬКИЙ,
кандидат історичних наук,
старший науковий співробітник
Інституту європейських досліджень
НАН України

Напередодні президентських виборів в Україні 2010 року вищі керівники Російської Федерації не раз наголошували, що після зміни влади в Україні сподіваються на новий рівень українсько-російських відносин. Так, 11 серпня 2009 року президент РФ Д. Медведєв відверто заявив: «У Росії сподіваються, що нове політичне керівництво України буде готове вибудовувати між нашими країнами такі відносини, які на ділі відповідатимуть справжнім сподіванням наших народів, інтересам зміцнення європейської безпеки» [1].

25 лютого на посаду Президента України вступив В. Янукович. У своїй передвиборній програмі він, зокрема, обіцяв «відновлення дружніх і взаємовигідних відносин з Російською Федерацією, країнами СНД» [2].

У цьому контексті цікаво проаналізувати перебіг та зміст українсько-російського політичного діалогу за

перші три місяці президентства В. Януковича через призму російських стратегічних документів.

Для аналізу ми взяли Послання Президента РФ Федеральним Зборам РФ від 12 листопада 2009 року [3], Концепцію довгострокового соціально-економічного розвитку РФ на період до 2020 року [4], Основні напрями діяльності уряду РФ на період до 2012 року [5], Концепцію зовнішньої політики РФ [6], Стратегію національної безпеки РФ до 2020 року [7], Воєнну доктрину РФ [8], Морську доктрину РФ на період до 2020 року [9] та напівофіційну доповідь «Економічні інтереси і завдання Росії в СНД», оприлюднену 4 березня 2010 року в Інституті сучасного розвитку, головою наглядової ради якого є президент РФ Д. Медведєв [10].

Стратегічною метою сучасної Росії, відповідно до пріоритетів, визначених у Стратегії національної безпеки

ки РФ до 2020 року та Посланні президента РФ Д. Медведєва Федеральним Зборам РФ, є «набуття Росією статусу світової держави». А метою зовнішньоекономічної політики Російської держави, читаємо в Основних напрямках діяльності уряду РФ, є «створення умов для досягнення Росією лідируючих позицій у глобальній економіці».

Відповідно до цих цілей російська влада й намагається задати тон, зміст та спрямованість українсько-російських відносин.

Найрезонанснішим у двосторонніх відносинах рішенням на сьогодні є підписана 21 квітня в Харкові Президентом України В. Януковичем та Президентом Росії Д. Медведєвим угода між Україною і Російською Федерацією про продовження на 25 років (до 2042 р.) базування Чорноморського флоту РФ на військово-морській базі в Севастополі. Це рішення цілком відповідає положенням Морської доктрини РФ, якою передбачене «вдосконалення правової бази функціонування Чорноморського флоту РФ на території України, збереження міста Севастополя як його головної бази».

Не інакше як на реалізацію завдання Воєнної доктрини РФ про «вдосконалення системи дислокації (базування) Збройних Сил та інших військ, у тому числі за межами території РФ» 19 травня голови СБУ і ФСБ офіційно погодили повернення співробітників ФСБ до Криму для гарантування безпеки ЧФ РФ. Крім цього, за даними російських ЗМІ, 8 травня під час зустрічі прем'єр-міністрів Росії В. Путіна та України М. Азарова обговорювалося і питання повернення російських підводних човнів до Балаклави.

Ще одним, також вже офіційно оформленим проектом двосторонньої співпраці є підписана 17 травня Угода між Кабінетом Міністрів України та урядом РФ про співробітництво в галузі використання та розвитку російської глобальної навігаційної супутникової системи ГЛОНАСС. Це означає, що Україна використовуватиме російську супутникову навігацію і, отже, залежатиме від неї. Імовірно, що ГЛОНАСС нав'язуватиметься українським споживачам замість GPS у добровільно-примусовому порядку, як це вже відбувається в РФ. Хоча на сьогодні точність визначення координат системою ГЛОНАСС становить +/-10 метрів, а системою GPS +/-1-2 метри.

Крім цього, 9 червня Україна і РФ підписали міжурядову угоду про добудову 3-го і 4-го блоків Хмельницької АЕС, а також контракт на постачання палива українським АЕС на ексклюзивній основі. Голова ДК «Росатом» С. Кірієнко, коментуючи ці домовленості, не приховував радості: «Ми одержали гарантоване завантаження наших підприємств і таку зрозумілу перспективу на 15–20 років вперед. Скільки працюватимуть ці блоки – стільки часу здійснюватиметься постачання палива за російськими технологіями». А Україна отримала кредитування та будівництво двох нових блоків за російським взірцем і застарілими технологіями.

Та зупинятися на цьому у «взаємовигідній» співпраці в атомній сфері росіяни не збираються. Той же С. Кірієнко, вказавши на необхідність диверсифікованості постачальників обладнання для АЕС, повідомив, що Росія має намір освоїти виробництво тихохідних турбін для АЕС, аналогічних тим, які нині випускає харківський ВАТ «Турбоатом» і які стоять майже на всіх атомних електростанціях Росії, і що компанія «Силові машини» вже розпочала в Санкт-Петербурзі будівництво заводу, який виготовлятиме тихохідні турбіни. Іншим варіантом розвитку ситуації може стати створення українсько-російського СП з участю українських ВАТ «Атоменергомаш» і ВАТ «Турбоатом».

Стратегічні російські інтеграційні плани у цій сфері було оприлюднено прем'єр-міністром Росії В. Путіним

під час переговорів 27 квітня у Києві з Президентом України В. Януковичем та Прем'єр-міністром М. Азаровим. Їхня суть полягає у кооперації ядерних галузей України й Росії через об'єднання галузей генерації енергії, атомного машинобудування й паливного циклу.

Ці плани було конкретизовано в запропонованому Москвою 27 квітня проекті міжурядової угоди про розширення стратегічного співробітництва в галузі енергетики. Відповідно до цього документа росіяни серед іншого хотіли досягти домовленостей про те, щоб у III кварталі 2010 року було підписано міжурядову угоду про створення СП з розробки Новокосятинівського родовища урану в Україні, а також щоб до законодавства України було внесено необхідні зміни, які дозволили б створення російсько-української юридичної особи для розробки уранового родовища.

Варто підкреслити, що згадані угоди про розвиток ГЛОНАСС та атомної енергетики просувалися росіянами відповідно до Концепції довгострокового соціально-економічного розвитку РФ на період до 2020 року та Основних напрямів діяльності уряду РФ на період до 2012 року.

Так, в Основних напрямках поставлено завдання «гарантувати повноцінну роботу глобальної навігаційної супутникової системи ГЛОНАСС», а в Концепції у контексті розвитку ГЛОНАСС наголошується на потребі «розширення міжнародного співробітництва в галузі супутникової навігації».

Також в Основних напрямках чітко сказано, що Росії необхідно «забезпечити розширення позицій країни на глобальному ринку будівництва атомних електростанцій, надання сервісних послуг і виробництва ядерного палива». А в Концепції в контексті розвитку атомного енергопромислового комплексу РФ завданнями визначено «забезпечення високої конкурентоспроможності російських проектів атомних електростанцій; розвиток мінерально-сировинної бази в частині уранових родовищ на території РФ і за кордоном, спрямований на забезпечення потреби російської атомної енергетики в природному урані; розвиток кооперації в галузі паливного циклу з іноземними державами; ...формування організаційних структур, що забезпечують максимальну реалізацію конкурентних переваг російської атомної енергетики та енергомашинобудівного комплексу на світових ринках».

Також цими документами стратегічного планування передбачено підвищення конкурентоспроможності російського авіа- та суднобудування і транзитного потенціалу російської економіки.

Зокрема, в галузі суднобудування Основними напрямками передбачено «у найближчі роки... забезпечити міжнародну кооперацію... для розвитку виробництва широкого спектру конкурентоспроможних цивільних суден». Для розвитку російської авіаційної промисловості відповідно до Основних напрямів потрібно забезпечити «розвиток ВАТ «Об'єднана авіабудівна корпорація», в тому числі... доцільно інтегрувати необхідні авіаційні активи в Україні і в Республіці Узбекистан». А в Концепції підкреслюється, що «реалізація проривних проектів у цивільному авіабудуванні, в тому числі в кооперації з іноземними фірмами», має відбуватися лише «за збереження за Росією функції системного інтегратора».

Крім цього, в Основних напрямках чітко зазначено, що для досягнення Росією «лідируючих позицій у глобальній економіці» «треба сформувати єдиний транспортний простір СНД», а в Концепції уточнено, що для цього необхідно «забезпечити стиковку транспортних коридорів Росії з транспортними системами суміжних держав і укласти міжнародні угоди із зацікавленими державами».

Саме в контексті реалізації цих цілей і розгортався українсько-російський діалог у відповідних сферах. Так, 4 травня голова російської «Об'єднаної суднобудівної

корпорації» Р. Троценко під час зустрічі з прем'єр-міністром Росії В. Путіним заявив, що корпорація має намір придбати два українські підприємства суднобудівної промисловості: «Зоря-Машпроект» (Миколаїв) і ФСК «Море» (Феодосія). А в червні в ОСК уточнили, що на базі Чорноморського суднобудівного заводу (Миколаїв) планується створити спільне підприємство, до якого увійдуть сам ЧСЗ (50% плюс 1 акція), російське ВАТ «Об'єднана суднобудівна корпорація» і кілька українських підприємств.

Аналогічні «об'єднувальні» ініціативи простежуються і у сфері авіабудування. У квітні росіяни запропонували українській стороні проект угоди між урядом РФ і Кабінетом Міністрів України про співпрацю в галузі авіабудування й інтеграції російського ВАТ «Об'єднана авіабудівна корпорація» та українського ДАК «Антонов», до складу якого входять АНТК ім. Антонова, Харківське державне авіабудівне підприємство, Київський авіазавод «Авіант» і ДП «Завод 410 цивільної авіації».

За баченням Москви, авіапідприємства мають об'єднуватися не шляхом створення нового рівноправного суб'єкта, а через поглинання росіянами українських активів: шляхом внесення 50 відсотків плюс 1 акція ДАК «Антонов» до статутного фонду ВАТ «Об'єднана авіабудівна корпорація». Саме такий спосіб поглинання «ОАК» застосовувала на російському ринку – підприємства передавали їм свої пакети, за що отримували незначну частку в ОАК. Іншою цікавою умовою цього проекту був пункт про те, щоб гарантувати обрання громадянина Росії керівником наглядової ради ДАК «Антонов».

27 травня генеральний конструктор ДП «Антонов» Д. Ківа повідомив, що в результаті кількох раундів переговорів між українським ДАК «Антонов» і російським ВАТ «Об'єднана авіабудівна корпорація» було досягнуто домовленості про створення спільного підприємства на рівних умовах. СП координуватиме виробництво авіапродукції, кооперації, маркетинг, а також продаж літаків третім країнам. А 11 червня перший віце-прем'єр-міністр України А. Ключев підтвердив, що українські авіабудівні компанії кооперуватимуться з російськими партнерами для спільного авіабудування та реалізації літаків через створення СП.

Не інакше як для полегшення росіянам розв'язання завдання з формування єдиного транспортного простору СНД М. Азаров 30 квітня у Сочі під час засідання міжурядового комітету з питань економічного співробітництва Українсько-російської міждержавної комісії серед іншого пропонував В. Путіну відпрацювати питання будівництва моста через Керченську протоку, кільцевої автомагістралі уздовж Чорного моря, автомагістралей Москва–Київ, Москва–Сімферополь та інші.

Також 4 травня міністри транспорту Росії та України І. Левітін і К. Єфименко підписали план заходів про реалізацію концепції інтеграції транспортних систем Росії і України на 2010–2013 роки. У документі йдеться про розвиток співпраці в галузі безпеки водного, залізничного, автомобільного, повітряного і дорожнього транспорту, про залучення інвестицій у транспортну сферу та про зниження адміністративних бар'єрів для перевізників.

Серед конкретних російських ініціатив зі зниження бар'єрів для російських транзитерів є, наприклад, озвучена 9 червня міністром енергетики РФ С. Шматком пропозиція знизити тариф на прокачування російської нафти територією України.

Окремою темою українсько-російських відносин є тема «російських інвестицій» в українські підприємства, а точніше кажучи, купівля росіянами системоутворювальних підприємств української металургії та машинобудування.

Так, лише протягом останнього року російська компанія, споріднена з російським державним «Внешко-

номбанком», керівником наглядової ради якого є глава уряду Росії В. Путін, купила мажоритарний пакет акцій ВАТ «Запоріжсталь», не названа російська ФПГ придбала контрольний пакет акцій Маріупольського металургійного комбінату ім. Ілліча, представники російських *Evrar Group* та «Металоінвесту» за підтримки того ж «Внешкономбанка» купили контрольний пакет акцій української металургійної корпорації ІСД, якій, зокрема, належать Алчевський та Дніпровський металургійні комбінати, а «Брянський машинобудівний завод», що входить до російського «Трансмашхолдингу», на приватизаційному конкурсі, до якого були допущені лише контрольовані російськими структури, купив ВАТ «Луганськстепловоз».

Але найбільшим із названих «коопераційних» українсько-російських проектів є ініційоване 30 квітня під час зустрічі прем'єр-міністрів України М. Азарова і Росії В. Путіна об'єднання ВАТ «Газпром» і НАК «Нафтогаз України». Це була російська відповідь на привезені до Сочі М. Азаровим пропозиції українського уряду підготувати до 1 жовтня нові міжурядові угоди про співпрацю в газовій сфері та про поставки і транзит нафти, а також відновлення консультацій про перспективи створення газотранспортного консорціуму.

Перспективи практичної реалізації російської ініціативи на сьогодні залишаються неясними, але 13 травня це питання обговорювали на переговорах у Москві голова правління ВАТ «Газпром» О. Міллер і міністр палива та енергетики України Ю. Бойко.

Крім цього, в уже згаданому російському проекті міжурядової угоди про розширення стратегічного співробітництва в галузі енергетики, переданому українській стороні 27 квітня, росіяни хотіли добитись погодження українською стороною створення СП із закупівлі та реалізації природного газу в Україні, в результаті чого ВАТ «Газпром» фактично ставав би монополістом та визначав усі правила гри на українському газовому ринку.

Тим часом українська сторона в особі Президента України В. Януковича під час зустрічі у Стамбулі 8 червня з головою уряду РФ В. Путіним запропонувала росіянам посилити українсько-російське співробітництво в енергетичній сфері через обмін «певними активами з Росією, щоб створити спільну кооперацію, щоб ми увійшли в добування нафти і газу в Росії... У свою чергу, Україна також хоче вас бачити партнерами в добуванні газу і нафти на шельфі Чорного моря».

Інакше, як спрямованими на реалізацію одного з головних завдань Основних напрямів – «інтеграцію євразійського економічного простору», ці події назвати важко. Адже в них ішлося про створення «механізму сприяння виробничій кооперації і взаємним інвестиціям держав-учасниць СНД». Щоправда, на практиці цей механізм діє в одному напрямі – встановлення російськими корпораціями контролю над українськими підприємствами.

Аналогічна ситуація склалася і з ініціативами з посилення співпраці України та РФ в аграрній сфері. Так, Концепцією довгострокового соціально-економічного розвитку РФ на період до 2020 року поставлено мету «перетворення Росії на одного з основних учасників світових сільськогосподарських ринків зерна, олії, льону та інших товарів, зокрема, шляхом закріплення позицій держави на переговорах з лібералізації доступу на ринки сільськогосподарської продукції і продовольства».

А Міністерство аграрної політики України підхопило давно проштовхувану росіянами ідею і від свого імені у травні 2010 року ініціювало створення спільно з Казахстаном і Росією причорноморського зернового пулу, а також створення причорноморської зернової біржі.

Окремий блок вибудовування нових українсько-російських відносин у контексті «справжніх сподівань

наших народів» стосується питань переорієнтації зовнішньополітичного курсу України та культурно-освітніх пріоритетів державної політики.

Російські пріоритети у сфері зовнішньої та безпекової політики цілком однозначно сформульовано в російських стратегічних документах. Так, у Концепції зовнішньої політики чітко зазначено: «Росія зберігає негативне ставлення до розширення НАТО, зокрема до планів прийому в члени альянсу України і Грузії, а також до наближення військової інфраструктури НАТО до російських кордонів загалом». Неприйнятність для Росії такого ходу подій також чітко зафіксовано у Стратегії національної безпеки РФ до 2020 року та Военній доктрині РФ.

Донедавна й українські пріоритети в цій сфері у стратегічних документах було сформульовано цілком однозначно. Так, наміри України про «набуття членства в Європейському Союзі та Організації Північноатлантичного договору» було закріплено у статті 8 Закону України «Про основи національної безпеки України» від 19 червня 2003 року. Також у редакції «Военної доктрини України», затвердженій указом Президента України Л. Кучми від 15 червня 2004 року, було зафіксовано, що, «виходячи з того, що НАТО і ЄС є гарантами безпеки і стабільності в Європі, Україна готується до повноправного членства в цих організаціях».

Крім цього, 3 квітня 2008 року на Бухарестському саміті на рівні глав держав та урядів держав-членів Північноатлантичної Ради одноставно було погоджено Декларацію, в якій Україну запевнили в майбутньому отриманні членства в НАТО: «НАТО вітає євроатлантичні прагнення до членства в НАТО України та Грузії. Сьогодні ми дійшли згоди, що ці держави стануть членами НАТО».

Проте команда В. Януковича вирішила переглянути українські стратегічні зовнішньополітичні пріоритети, узгодивши їх з російськими.

Саме з цієї причини РНБО України 1 червня схвалила, а пропрезидентська більшість у Верховній Раді 3 червня прийняла в першому читанні законопроект, внесений Президентом В. Януковичем, «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», в якому з переліку основних напрямів державної політики у сфері національної безпеки виключено норму про прагнення України до членства в НАТО.

Крім цього, 27 квітня на брифінгу у Страсбурзі В. Янукович публічно поставив під сумнів доцільність продовжувати членство України в Організації за демократію та економічний розвиток ГУАМ, яку в Москві розглядають як своєрідну альтернативу російським регіональним проектам на пострадянському просторі.

З другого боку, окремі члени команди нового Президента публічно заявляли про можливу участь України в ініційованих Росією інтеграційних об'єднаннях. Так, 20 травня Прем'єр-міністр України М. Азаров сказав, що Україна готова розглядати можливість інтеграції до Єдиного економічного простору країн СНД.

Важливе місце російська стратегія відводить питанню розширення російського культурного, мовного, інформаційного простору, насамперед на території СНД.

Так, у Концепції зовнішньої політики прямо зазначено, що Російська держава розглядає «багатомільйонну російську діаспору – Російський світ – як партнера... у справі розширення і зміцнення простору російської мови і культури». У Концепції наголошується, що Росія орієнтована на розвиток співробітництва з державами СНД на базі «збереження і примноження спільної культурно-цивілізаційної спадщини».

В основних напрямках діяльності уряду РФ на період до 2012 року в контексті завдання «просування російської культури» наголошується на підтримці програм, спрямованих на «просування цінностей російської культури і популяризацію російської мови за кордоном».

Далі. У Стратегії національної безпеки РФ до 2020 року загрозами національній безпеці РФ у сфері культури визнано «спроби перегляду поглядів на історію Росії, її роль і місце в світовій історії». А забезпечувати національну безпеку у сфері культури у середньостроковій та довгостроковій перспективі росіяни планують «за рахунок ...розвитку спільного гуманітарного й інформаційно-телекомунікаційного середовища на просторі держав-учасниць СНД і в суміжних регіонах».

Переважає більшість дій нової української владної команди в гуманітарній сфері дуже чітко узгоджується з російськими стратегічними цілями із просування російської культури на просторах СНД.

Так, 27 травня В. Янукович заявив перед представниками Міжнародної ради російських співвітчизників: «Ми вже підготували низку законопроектів, що будуть послідовно внесені на розгляд Верховної Ради. Після їх прийняття російська мова, яка є рідною для багатьох громадян України, посяде належне місце в житті нашого суспільства».

Крім цього, 29 березня міністр освіти і науки Д. Табачник своїм наказом скасував державний екзамен з української мови для бакалаврів у вищих навчальних закладах. 25 травня Д. Табачник також поінформував громадськість, що шкільний курс зарубіжної літератури буде перейменовано на курс зі світової літератури, де «російська література матиме найбільший обсяг – три чверті навчального процесу». А 2 червня уточнив, що «обов'язково потрібно частину програми з української літератури розвантажити», тобто урізати.

Також Д. Табачник 6 квітня публічно виступив з ініціативою скасування обов'язкового дублювання іноземних фільмів українською мовою.

Насправді ця ініціатива спрямована на те, щоб повернути ситуацію, коли українські глядачі дивилися фільми західного виробництва з російським, а не українським дубляжем.

А от українська влада оминула увагою поширену 17 травня заяву Ради керівників українських громадських організацій Росії про політичний тиск на український культурний рух у Росії.

Хоча в заяві було наведено конкретні приклади політичної кампанії проти українського культурно-освітнього та громадського руху в Росії: «зачистка» Бібліотеки української літератури в Москві, переслідування її провідних працівників (2006–2007); закриття Українського освітнього центру в Москві при середній школі № 124 (2008); судове переслідування Міністерством юстиції РФ Федеральної національно-культурної автономії українців Росії для її ліквідації (2009–2010) та ін.

Тим часом команда В. Януковича активно заходилася усувати загрози російській національній безпеці через «спроби перегляду поглядів на історію Росії, її роль і місце у світовій історії».

Так, у відповідність з російським баченням було приведено офіційну українську позицію з питань трактування причин та юридичного статусу голодомору та ролі УПА. Зокрема, 27 квітня, відповідаючи на запитання депутатів ПАРЄ у Страсбурзі, В. Янукович заявив, що «визнати голодомор як факт геноциду того чи іншого народу, ми вважаємо, буде несправедливо, несправедливо. Це була трагедія, спільна трагедія держав, що входили до СРСР». Крім цього, 2 квітня Донецький окружний адміністративний суд, а 21 квітня Донецький апеляційний адміністративний суд визнали незаконними укази Президента України В. Ющенка про надання звання Героя України лідерів ОУН С. Бандері та головнокомандувачу УПА Р. Шухевичу.

Варто підкреслити, що не лише російська світська, а й духовна влада вважає за можливе і прийнятне вказувати

українській владі на необхідність виправлення «помилки» у трактуванні ролі окремих історичних діячів. Так, на початку червня 2009 року Патріарх Московський та всієї Русі Кирило звернувся до КМДА з проханням перейменувати вулицю Івана Мазепи, на якій розміщена Києво-Печерська лавра, на Лаврську.

Очевидно, щоб у подальшому не допускати потрапляння в систему української освіти невідповідних до російських стратегічних документів трактувань окремих питань спільного історичного минулого України та Росії, 14 травня Д. Табачник повідомив, що Україна і РФ до кінця поточного року підготують та видадуть спільний навчальний посібник для вчителів історії, де буде викладено різні точки зору на «деякі складні процеси».

Сприяти просуванню російської культури в Україні та включенню України до російського інформаційного простору, мабуть, покликане й рішення Національної ради з питань телебачення і радіомовлення від 21 квітня про внесення міжнародних версій російських каналів «РТР-Планета» та TVCі до списку адаптованих каналів в Україні, незважаючи на те, що, наприклад, «РТР-Планета» допускала вочевидь провокаційні антиукраїнські матеріали.

Власне, суть російських стратегічних інтересів на просторах СНД було досить чітко й відверто сформульовано в уже згадуваній напівофіційній доповіді «Економічні інтереси і завдання Росії в СНД».

Відповідно до цього документа «держави Співдружності – це життєвий простір, необхідний нашій країні для збереження статусу великої держави, для забезпечення власного сталого розвитку, для підтримки господарської цілісності. Більш конкретно Росія вимагає:

- формування загального економічного простору СНД з широким виходом до кордонів ЄС і на Азіатсько-Тихоокеанський регіон для виконання місії євразійської держави;
- доступу до розробки мінерально-сировинної бази країн СНД для зміцнення власної ресурсної бази та отримання дефіцитних корисних копалин, а також для підвищення своєї ролі на світових сировинних ринках і як гаранта міжнародної енергетичної безпеки;
- доступу до надлишкової робочої сили країн СНД, чому немає альтернативи в умовах наростання у нас демографічної проблеми і з урахуванням високої адаптивності трудових мігрантів з СНД до умов роботи в Росії;
- доступу до інтелектуальної, значною мірою російськомовної, еліти країн СНД для заповнення «відпливу мізків» на Захід і стимулювання інноваційних процесів у російській економіці;
- доступу до системоутворювальних активів, забезпечення стабільності та передбачуваності співробітництва у сферах, що становлять стратегічний інтерес для Росії (в оборонній, атомній, авіаційній, ракетно-космічній промисловості);
- використання геостратегічного потенціалу СНД, зокрема як транзитної території».

Більше того, російські стратеги цілком свідомі того, що «серйозною причиною обмежених успіхів Росії в інтегруванні СНД є низька міжнародна конкурентоспроможність національної економіки, зростаюче технологічне та інноваційне відставання від розвинених держав і тих, що розвиваються. З огляду на результати проведених ринкових реформ сучасна Росія поки що не є привабливим регіональним лідером для держав Співдружності.

На зовнішньому ринку Росія та інші країни СНД вступають з низки товарів як конкуренти, а не партнери, що посилює суперечності між ними. На ринку Євросоюзу Україна змагається з Росією у більшій частині експортного асортименту...».

Російські лідери, зокрема і президент Д. Медведєв, також цілком свідомі, що Росія «так і не позбулася примітивної структури економіки, принизливої сировинної залежності, не переорієнтувала виробництво на реальні потреби людей. Звичка жити за рахунок експорту, як і раніше, гальмує інноваційний розвиток. Російський бізнес досі вважає за краще торгувати тим, що створено в інших країнах, а конкурентоспроможність нашої продукції ганебно низька».

У контексті викладеного зусилля нової української владної команди на поглиблення співпраці саме з країнами СНД і насамперед з Росією не видаються такими, що можуть сприяти забезпеченню технологічного чи будь-якого іншого прориву Україні, зміцненню її власного місця у міжнародному поділі праці та посиленню політичної ваги.

Практичні дії нової української владної команди фактично спрямовані на перетворення України на геополітичну периферію російського цивілізаційного світу, всі стратегічні ресурси якої використовуватимуться на реалізацію поставленого російською елітою стратегічного завдання – «набуття Росією статусу світової держави». Аналіз дій команди В. Януковича засвідчує, що сьогодні на практиці реалізовується лише «російська частина» Програми економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава». Значно більша за обсягом «європейська частина» цієї стратегічної програми наразі залишається не актуалізованою.

На нашу думку, ця ситуація потребує переосмислення й коригування найближчим часом, щоб усунути суперечності між офіційно затвердженим євроінтеграційним курсом країни та тим курсом, який фактично реалізується владою. Залишатися довго в такій невизначеності країна навряд чи може собі дозволити.

Джерела

1. Обращение к Президенту Украины Виктору Ющенко, 11 августа 2009 г. // <http://archive.kremlin.ru/text/docs/2009/08/220743.shtml>
2. Україна для людей // http://www.president.gov.ua/docs/udl_ua.pdf
3. Послание Федеральному Собранию Российской Федерации 12 ноября 2009 г. // <http://www.kremlin.ru/transcripts/5979>
4. Концепция долгосрочного социально-экономического развития Российской Федерации на период до 2020 г., 17 ноября 2008 г. // <http://www.youngscience.ru/753/820/978/index.shtml>
5. Основные направления деятельности правительства Российской Федерации на период до 2012 года (в ред. распоряжения Правительства РФ от 02.11.2009 №1622-п) // http://www.inesp.ru/directions/general/news/news_detail.php?ID=1037
6. Концепция внешней политики Российской Федерации 12 июля 2008 г. // <http://archive.kremlin.ru/text/docs/2008/07/204108.shtml>
7. Стратегия национальной безопасности Российской Федерации до 2020 г., 13 мая 2009 г. // http://news.kremlin.ru/ref_notes/424
8. Военная доктрина Российской Федерации, 5 февраля 2010 г. // http://news.kremlin.ru/ref_notes/461
9. Морская доктрина Российской Федерации на период до 2020 года, 27 июля 2001 г. // <http://www.scrf.gov.ru/documents/34.html>
10. Экономические интересы и задачи России в СНГ. – М., 2010. – 48 с.